

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษาวิจัยและข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทำนาย (Predictive study) เพื่อศึกษาความสามารถในการทำนายพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ของคุณลักษณะส่วนบุคคล (เพศ ฐานะทางเศรษฐกิจ ระดับการศึกษา) ปัจจัยเสี่ยง (ด้านบุคคล ด้านครอบครัว ด้านเพื่อน ด้านชุมชน) และปัจจัยป้องกัน (ด้านบุคคล ด้านครอบครัว ด้านเพื่อน ด้านชุมชน) ในวัยรุ่นที่อยู่ในกระบวนการศึกษา มีภูมิลำเนาในชุมชนอำเภอทับคล้อ จังหวัดพิจิตร

กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ วัยรุ่นอายุตั้งแต่ 13 – 19 ปี ทั้งเพศชายและเพศหญิงที่อยู่ในกระบวนการศึกษา ภูมิลำเนาอยู่ในอำเภอทับคล้อ จังหวัดพิจิตร รวมทั้งสิ้นจำนวน 160 ราย ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน โดยเก็บข้อมูลระหว่าง เดือนเมษายน ถึง เดือนมิถุนายน 2552

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย แบบสอบถามจำนวน 4 ชุด คือ

1.แบบบันทึกข้อมูลส่วนบุคคล

2.แบบสอบถามปัจจัยเสี่ยงต่อพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ของวัยรุ่น ซึ่งปรับปรุงมาจาก The 2004 Communities that Care Youth Survey ของอาร์เทอร์, ฮอว์กิน และคาทาลาโน (Arthur, Hawkins, & Catalano, 2004) และจาก The Environmental Risk Scale ของนิตยา ตากวิริยะนันท์ (Takviriyannun, 2006)

3.แบบสอบถามปัจจัยป้องกันต่อพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ของวัยรุ่น ซึ่งปรับปรุงมาจาก The 2004 Communities that Care Youth Survey ของอาร์เทอร์, ฮอว์กิน และคาทาลาโน (Arthur, Hawkins, & Catalano, 2004)

4.แบบสอบถามพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของวัยรุ่นซึ่งปรับปรุงมาจาก The 2004 Communities that Care Youth Survey ของอาร์เทอร์, ฮอว์กิน และคาทาลาโน (Arthur, Hawkins, & Catalano, 2004)

โดยเครื่องมือทั้งหมดได้รับการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content validity) จากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน และหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามจากการคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) ได้ค่าความเที่ยงขณะทดสอบ ($n = 30$) และภายหลังการเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง ($n = 160$) ดังนี้

ตารางที่ 5.1

ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถาม	α	
	n = 30	n = 160
ปัจจัยเสี่ยง		
ด้านบุคคล	.912	.926
ด้านครอบครัว	.812	.742
ด้านเพื่อน	.808	.899
ด้านชุมชน	.750	.770
ปัจจัยป้องกัน		
ด้านบุคคล	.693	.598
ด้านครอบครัว	.874	.934
ด้านเพื่อน	.695	.832
ด้านชุมชน	.779	.838
พฤติกรรมการดื่มแอลกอฮอล์		
ในรอบ 30 วัน	.832	.915
ในรอบ 3 เดือน	.841	.902

ผลการวิจัยพบว่า

1.คุณลักษณะส่วนบุคคล (เพศ สถานะทางเศรษฐกิจ ระดับการศึกษา) ปัจจัยเสี่ยง (ด้านส่วนบุคคล ด้านครอบครัว ด้านเพื่อน ด้านชุมชน) และปัจจัยป้องกัน (ด้านส่วนบุคคล ด้านครอบครัว ด้านเพื่อน ด้านชุมชน) สามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของวัยรุ่นที่อยู่นอกระบบการศึกษาในชุมชน อำเภอทับคล้อ จังหวัดพิจิตรได้ โดยที่ในรอบ 30 วัน ได้

ร้อยละ 31 [$F(11,148) = 6.074, p < .001$] ส่วนในรอบ 3 เดือน ได้ร้อยละ 22 [$F(11,148) = 3.876, p < .001$]

2.ปัจจัยเสี่ยงด้านเพื่อน และด้านบุคคล มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ของวัยรุ่นที่อยู่นอกระบบการศึกษาในชุมชน อำเภอทับคล้อ จังหวัดพิจิตร ทั้งในรอบ 30 วัน ($\beta = .360, p < .001$ และ $\beta = .257, p < .001$ ตามลำดับ) และในรอบ 3 เดือน ($\beta = .261, p < .001$ และ $\beta = .240, p < .001$ ตามลำดับ) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นั่นคือ กลุ่มตัวอย่างที่มีปัจจัยเสี่ยงด้านเพื่อน และด้านบุคคลสูง มีแนวโน้มที่จะดื่มแอลกอฮอล์ทั้งในรอบ 30 วัน และในรอบ 3 เดือน ก่อนตอบแบบสอบถามสูงด้วย

ส่วนปัจจัยเสี่ยงด้านอื่นๆ คือ ด้านครอบครัว และด้านชุมชน พบว่า มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดื่มแอลกอฮอล์ในรอบ 30 วัน ($\beta = -.103$ และ $.012$ ตามลำดับ) และในรอบ 3 เดือน ($\beta = -.111$ และ $.045$ ตามลำดับ) อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p > .05$) นั่นคือ กลุ่มตัวอย่างที่มีปัจจัยเสี่ยงด้านครอบครัว และด้านชุมชนแตกต่างกัน มีแนวโน้มที่จะดื่มแอลกอฮอล์ไม่แตกต่างกัน

3.ปัจจัยป้องกันทั้งสี่ด้านได้แก่ ด้านส่วนบุคคล ด้านครอบครัว ด้านเพื่อน และด้านชุมชน มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ของวัยรุ่นที่อยู่นอกระบบการศึกษาในชุมชน อำเภอทับคล้อ จังหวัดพิจิตร ทั้งในรอบ 30 วัน ($\beta = -.072, .051, -.080$ และ $.046$ ตามลำดับ) และในรอบ 3 เดือน ($\beta = -.046, .011, -.111$ และ $.044$ ตามลำดับ) อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p > .05$) นั่นคือ กลุ่มตัวอย่างที่มีปัจจัยป้องกันด้านบุคคล ด้านครอบครัว ด้านเพื่อน และด้านชุมชน แตกต่างกัน มีแนวโน้มที่จะดื่มแอลกอฮอล์ไม่แตกต่างกัน

4.เพศ ระดับการศึกษา ฐานะทางเศรษฐกิจ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ของวัยรุ่นที่อยู่นอกระบบการศึกษาในชุมชน อำเภอทับคล้อ จังหวัดพิจิตร ทั้งในรอบ 30 วัน ($\beta = .068, .007$ และ $-.005$ ตามลำดับ) และในรอบ 3 เดือน ($\beta = .046, -.012$ และ $.011$ ตามลำดับ) อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p > .05$) นั่นคือ กลุ่มตัวอย่างที่มีเพศ ระดับการศึกษา และฐานะทางเศรษฐกิจ แตกต่างกันมีแนวโน้มดื่มแอลกอฮอล์ไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงทำนายเพื่อศึกษาความสามารถในการทำนายพฤติกรรมการดื่มแอลกอฮอล์ของปัจจัยเสี่ยง ปัจจัยป้องกัน และคุณลักษณะส่วนบุคคล ผลการศึกษาที่ได้นำไปสู่ข้อเสนอแนะดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

ผลการศึกษาที่พบว่า ปัจจัยเสี่ยงด้านบุคคล และด้านเพื่อน มีความสัมพันธ์และสามารถทำนายพฤติกรรมการดื่มแอลกอฮอล์ของวัยรุ่นในชุมชนอำเภอทับคล้อ จังหวัดพิจิตรได้ โดยปัจจัยเสี่ยงด้านเพื่อนเป็นปัจจัยที่มีอำนาจในการทำนายพฤติกรรมการดื่มแอลกอฮอล์ได้สูงที่สุด นอกจากนี้ยังพบว่า วัยรุ่นกลุ่มตัวอย่างประมาณร้อยละ 50 (50.20) มีเพื่อนสนิทมากกว่า 4 คนขึ้นไป ขณะที่วัยรุ่นกลุ่มตัวอย่างมากกว่าร้อยละ 80 ดื่มแอลกอฮอล์ โดยจะดื่มในหมู่เพื่อน และเริ่มดื่มแอลกอฮอล์ตั้งแต่อ่อนวัยรุ่น ดังนั้นการป้องกันและแก้ไขพฤติกรรมการดื่มแอลกอฮอล์ของวัยรุ่นในชุมชนอำเภอทับคล้อ จังหวัดพิจิตร ควรพิจารณาลดปัจจัยเสี่ยงด้านเพื่อน คือ 1) การคบเพื่อนที่ดื่มแอลกอฮอล์ เสพสารเสพติด และมีพฤติกรรมต่อต้านสังคม 2) การได้รับแรงเสริมจากเพื่อนเมื่อมีพฤติกรรมต่อต้านสังคมและเสพสารเสพติด 3) การดื่มแอลกอฮอล์ของเพื่อนสนิท 4) การคบเพื่อนที่มีทัศนคติทางบวกต่อการดื่มแอลกอฮอล์ 5) การรับแอลกอฮอล์ที่เพื่อนยื่นและซื้อให้ดื่ม ร่วมกับนำเพื่อนสนิทของวัยรุ่นเข้าร่วมโครงการช่วยเหลือด้วย

และควรพิจารณาลดปัจจัยเสี่ยงด้านบุคคลด้วยคือ 1) การมีบุคลิกต่อต้านสังคม มีพฤติกรรมต่อต้านสังคมตั้งแต่อายุน้อย มีทัศนคติทางบวกต่อการดื่มแอลกอฮอล์ 2) การรับรู้ความเสี่ยงจากอันตรายจากอันตรายของการเสพสารเสพติดต่ำ 3) การเริ่มดื่มแอลกอฮอล์และสารเสพติดตั้งแต่อายุน้อย 4) การมีทัศนคติทางบวกต่อการดื่มแอลกอฮอล์ 5) การมีความรู้สึกตื่นเต้นท้าทาย อยากรู้ อยากลอง

สำหรับการคัดกรองพฤติกรรมการดื่มแอลกอฮอล์ของวัยรุ่นในชุมชนอำเภอทับคล้อ จังหวัดพิจิตร ควรเริ่มทำตั้งแต่วัยรุ่นอยู่ชั้นประถมศึกษา และใช้แบบประเมินปัจจัยเสี่ยงด้านเพื่อน และด้านบุคคลเป็นแบบคัดกรอง

ข้อเสนอแนะด้านการศึกษา

ผลการศึกษาที่พบว่า ปัจจัยเสี่ยงด้านเพื่อน และด้านบุคคลมีความสัมพันธ์และสามารถทำนายพฤติกรรมการดื่มแอลกอฮอล์ได้ สามารถนำไปใช้พัฒนาเนื้อหาการเรียนการสอนเกี่ยวกับอิทธิพลของปัจจัยเสี่ยงด้านเพื่อน และด้านบุคคล ต่อพฤติกรรมการดื่มแอลกอฮอล์ของวัยรุ่นนอกระบบการศึกษาในชุมชน

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

แม้ว่างานวิจัยครั้งนี้จะมีทฤษฎีและผลการวิจัยที่ผ่านมาสสนับสนุนในการเลือกตัวแปรทำนาย ใช้เครื่องมือที่มีค่าความเชื่อมั่นสูงและสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน แต่ผลการวิจัยยังไม่สนับสนุนทฤษฎีและการศึกษาที่ผ่านมามากหลายประเด็น โดยเฉพาะประเด็นความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยป้องกันด้านต่างๆและพฤติกรรมการดื่มแอลกอฮอล์ของวัยรุ่น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงการวิจัยครั้งต่อไปดังนี้

เนื่องจากปัจจัยทำนายหลายตัว ได้แก่ ปัจจัยเสี่ยงด้านครอบครัว และด้านชุมชน รวมทั้งปัจจัยป้องกันทั้งสี่ด้าน ไม่สามารถทำนายพฤติกรรมการดื่มแอลกอฮอล์ของวัยรุ่นนอกกระบวนการศึกษาได้ โดยพบว่าคะแนนการตอบแบบสอบถามหลายข้อในด้านปัจจัยเสี่ยงด้านครอบครัว และด้านชุมชนไม่สอดคล้องกัน นอกจากนี้คะแนนปัจจัยป้องกันรายด้านยังมีลักษณะการกระจายไม่เป็นเอกพันธ์ ซึ่งอาจเป็นไปได้ว่ากลุ่มตัวอย่างให้ข้อมูลไม่ตรงกับความเป็นจริง เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างไม่คุ้นเคยกับผู้วิจัย และพยายามตอบคำถามเพื่อรักษาภาพลักษณ์ของตัวเอง หรืออาจเนื่องมาจากข้อคำถามในแบบสอบถามมีจำนวนมากถึง 120 ข้อ โดยที่แบบสอบถามปัจจัยป้องกันอยู่ส่วนท้ายสุด อาจทำให้กลุ่มตัวอย่างเบื่อหน่ายในการตอบ ดังนั้นจึงควรทำการศึกษาซ้ำ โดยปรับเครื่องมือ และวิธีการเก็บข้อมูลดังนี้ 1) ปรับแบบสอบถามปัจจัยป้องกันด้านบุคคลให้มีข้อคำถามที่เข้าใจง่ายขึ้น และมีทิศทางของคำตอบไปในทางเดียวกันกับข้ออื่นๆมากขึ้น 2) ในการเก็บข้อมูลควรให้เจ้าหน้าที่สถานีนามัยซึ่งกลุ่มตัวอย่างรู้สึกคุ้นเคยเป็นผู้เก็บข้อมูล เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างตอบข้อมูลตรงตามความเป็นจริงมากที่สุด และ 3) ควรให้เวลากับกลุ่มตัวอย่างในการตอบแบบสอบถามมากพอ และมีช่วงพักนานมากขึ้น หรือ อาจให้กลุ่มตัวอย่างนำแบบสอบถามกลับไปตอบที่บ้าน แล้วนำมาส่งภายหลังที่สถานีนามัยใกล้บ้าน